

ks. dr Leszek Poleszak SCJ

Wyższe Seminarium Misyjne Księży Sercanów w Stadnikach

ORCID: 0000-0001-5408-0809

e-mail: lpoleszak@scj.pl

<https://doi.org/10.4467/25443283SYM.24.013.22229>

ROLA KULTU NAJŚWIĘTSZEGO SERCA JEZUSOWEGO W DĄŻENIU DO ŚWIĘTOŚCI

THE ROLE OF THE CULT OF THE SACRED HEART OF JESUS IN THE PURSUIT OF HOLINESS

Abstrakt

Pierwszą przyczyną i ostatecznym celem istnienia człowieka jest Bóg, który zaprasza go do jedności ze sobą i do uczestnictwa w Jego świętości. Zaproszenie to jest nazywane powszechnym powołaniem do świętości. Jednym ze środków pomocnych w realizacji dążenia do świętości jest kult Najświętszego Serca Jezusowego, którego celem jest odkrycie miłości Boga do człowieka i odpowiedź na tę miłość. Celem artykułu jest wskazanie na pedagogiczne treści kultu Bożego Serca zmierzające do uświęcenia człowieka i jego zjednoczenia z Bogiem.

Słowa kluczowe:

Serce Jezusa | kult Najświętszego Serca Jezusowego |
świętość | powołanie do świętości

Abstract

The first cause and ultimate goal of human's existence is God, who invites a person to unity with Godself and to participate in God's holiness. This invitation is called the universal call to holiness. One of the means helpful in realizing the pursuit of holiness is the cult of the Sacred Heart of Jesus, the aim of which is to discover God's love for human and respond to this love. The aim of the article is to indicate the pedagogical content of the cult of the Divine Heart, aimed at the sanctification of human and his union with God.

Keywords:

Heart of Jesus | **Cult of the Sacred Heart of Jesus** | **Holiness** | **Vocation to Holiness**

Wprowadzenie

Dążenie człowieka do świętości jest ściśle związane z pragnieniem Boga, który chce zbawienia każdego człowieka (por. 1 Tm 2,3-4). Powszechne powołanie do świętości oznacza więc zamiar zbawczy Boga, który zaprasza do udziału w Jego świętości. Kult Najświętszego Serca Jezusowego, wskazujący na bezinteresowną miłość Boga objawioną w Sercu Jezusa Chrystusa, stanowi ważną pomoc w uświęceniu człowieka. Celem artykułu jest wskazanie na pedagogiczne treści kultu Bożego Serca zmierzające do uświęcenia człowieka i jego zjednoczenia z Bogiem. Najpierw zostanie omówione zagadnienie powszechnego powołania do świętości w świetle kultu Bożego Serca (pkt. 1). W kolejnej części Serce Jezusa zostanie ukazane jako źródło miłości i świętości człowieka (pkt. 2). Dla wyznawców Chrystusa zmierzających do świętości jest ono również źródłem cnót i szkołą formacji duchowej (pkt. 3).

1. Powszechne powołanie do świętości w świetle kultu Bożego Serca

Pierwszą przyczyną i ostatecznym celem istnienia człowieka jest Bóg, który nawiązując osobową relację z każdym istniejącym człowiekiem,

objawia mu siebie i zaprasza do jedności ze sobą¹. Spotykając się z trzykroć świętym Bogiem, człowiek doświadcza Jego wspaniałości i świętości, jak też poznaje swoją małość: „Odejdź ode mnie, Panie, bo jestem człowiek grzeszny” (Łk 5,8). Bóg jednak okazuje mu swoją miłość przez to, że pomimo jego grzeszności posyła swojego Syna, który poprzez swoją śmierć przywraca mu utraconą godność dziecka Bożego i obdarza łaską (por. Rz 5,8). Co więcej, człowiek zostaje również zaproszony do uczestnictwa w świętości Bożej: „Bądźcie świętymi, bo Ja jestem święty, Pan, Bóg wasz!” (Kpł 19,2). To zaproszenie wspólnota Kościoła odczytuje jako powszechne powołanie do świętości, które streszcza cel ostateczny człowieka, bez względu na jego powołanie, status społeczny czy pochodzenie. Bóg Ojciec powołuje nas do świętości (por. 1 Tes 4,7), obmywa nas w wodzie chrztu, uświęca i usprawiedliwia w swoim Synu, Jezusie Chrystusie i przez Ducha Świętego (por. 1 Kor 1,30; 6,11), aby imię Jezusa Chrystusa święciło się w nas, a nasze życie przynosiło Mu chwałę².

Ważną pomocą w dążeniu do doskonałości są różnorakie formy pobożności, których zadaniem jest kształtowanie serca człowieka w jego właściwym odniesieniu do Boga, wzrost cnót teologalnych i moralnych, a także darów Ducha Świętego³. Jedną z takich form jest kult Najświętszego Serca Jezusowego, który bezpośrednio ukierunkowuje człowieka na miłość Boga, ukazaną – w oparciu o unię hipostatyczną (dwie natury złączone w jednej osobie) – w symbolu Serca Jezusowego. Jak przypomina *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii*, „wyrażenie «Serce Jezusa» oznacza misterium Chrystusa w ogóle, całe Jego istnienie, Jego Osobę rozumianą najgłębiej i istotowo: Syn Boży, Mądrość przedwieczna, nieskończona Miłość, Źródło zbawienia i uświęcenia całej ludzkości. «Serce Jezusa» to Chrystus, Słowo wcielone i zbawiające, w Duchu Świętym istotowo złączone z nieskończoną miłością bosko-ludzką do Ojca i do ludzi jako swoich braci”⁴. Powyższe wyjaśnienie jest niezmiar-

¹ Por. *Katechizm Kościoła katolickiego*, Poznań 2012 (dalej: KKK), 34-35.

² Por. KKK 2813.

³ Por. M. CHMIELEWSKI, *Pobożność*, w: TENŻE (red.), *Leksykon duchowości katolickiej*, Lublin–Kraków 2002, s. 641.

⁴ KONGREGACJA DS. KULTU BOŻEGO I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW, *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii. Zasady i wskazania*, Poznań 2003, 166. Por. JAN PAWEŁ II, *Kiedy mówimy: „Serce Jezusa Chrystusa...”*. *Homilia podczas Mszy św. na lotnisku w Vancouver w Kanadzie* (18.09.1984), w: L. Poleszak (red.), *Serce Jezusa*

nie ważne, ponieważ rozwiewa niejednokrotnie wytaczane zarzuty wobec tej formy pobożności o rzekomą nadmierną uczuciowość i tkliwość. Centrum kultu Bożego Serca jest miłość Boża, którą uosabia Wcielone Słowo Ojca – Jezus Chrystus. Oddając cześć Najświętszemu Sercu Jezusa, uwielbiamy drugą Osobę Bożą i Trójcę Przenajświętszą za miłość, jaką Bóg ukochał nas w Jezusie Chrystusie⁵. Czcząc Serce Zbawiciela, widzimy w Nim zawsze Osobę Jezusa Chrystusa, który umiłował nas ludzką i Boską miłością⁶.

Na pedagogiczny i uświęcający wymiar tego kultu wskazuje sam Jezus, który zwraca się do swoich uczniów z zachętą: „Przyjdźcie do Mnie wszyscy, którzy utrudzeni i obciążeni jesteście, a Ja was pokrzepię. Weźcie na siebie moje jarzmo i ucztujcie się ode Mnie, bo jestem cichy i pokornego serca, a znajdziecie ukojenie dla dusz waszych. Albowiem słodkie jest moje jarzmo, a moje brzemienie lekkie” (Mt 11,28-30). Jest to jedyny tekst, w którym Chrystus mówi o swoim Sercu. On, Boski Nauczyciel, zachęca wszystkich obciążonych i utrudzonych, aby zechcieli uczyć się brać przykład z Niego samego, którego Serce jest ciche i pokorne. Święty Jan Paweł II podkreślał, że słowa Jezusa „uczcie się ode Mnie” oznaczają, „że On sam jest naszym Nauczycielem, naszym Mistrzem. Nie tylko przez wszystko, co czynił i mówił. Jest naszym Nauczycielem i Mistrzem przede wszystkim przez to, kim był. A kim był Jezus Chrystus – to wyraża się w sposób szczególny w Jego Sercu. (...) «Nikt nie zna Syna,

w dokumentach Kościoła. Dokumenty Magisterium Kościoła o Najświętszym Sercu Pana Jezusa od Klemensa XIII do Benedykta XVI, Kraków 2006 (dalej: SJwDK), s. 257-260.

⁵ Por. F. AMENÓS, *Culto*, w: L. Borriello, E. Caruana, M. R. Del Genio, N. Suffi (red.), *Dizionario di mistica*, Città del Vaticano 1998, s. 377.

⁶ Już Pius VI w bulli *Auctorem fidei* broni kultu Najświętszego Serca Jezusowego, precyzując jego przedmiot materialny: „Zdanie, które twierdzi, że «adorować wprost Człowieczeństwo Chrystusa, tym bardziej jakąś jego część, będzie zawsze czcią oddawaną stworzeniu», o ile słowo «wprost» oznacza potępienie kultu adoracji, którą wierni kierują do Człowieczeństwa Chrystusowego, jak gdyby taka adoracja, którą odbiera Człowieczeństwo, a nawet dające życie Ciało Chrystusa – wprawdzie nie ze względu na samo siebie jako ciało, ale jako zjednoczone z Bóstwem – byłaby boską czcią oddawaną stworzeniu, a nie raczej jedną i tą samą czcią, jaką się czci Słowo Wcielone z Jego własnym ciałem, [takie zdanie] jest fałszywe, wprowadzające w błąd, uwłaczające i obrażające należną cześć, którą wierni oddają i powinni oddawać Człowieczeństwu Chrystusa”. *Prus VI*, Bulla *Auctorem fidei*, Rzym 1794, w: SJwDK, s. 31.

tylko Ojciec» – mówi Jezus (Mt 11,27). A równocześnie «kto widzi Syna, ten widzi i Ojca» (por. J 14,9), bo tylko «Syn zna Ojca» (por. Mt 11,27). (...) Tak więc kluczem naszego poznania Boga jest Chrystus: Syn Boży i Syn Człowieczy, a w centrum tego poznania jest Serce»⁷.

Zachęta do wzorowania się na Jezusie, do słuchania Jego słów, do naśladowania postaw i wartości jest motywowana miłością i delikatnością, które przenikają Jego Osobę, wlewając w serca uczniów pokój i oczekiwane pokrzepienie: „uczcie się ode Mnie, bo jestem cichy i pokornego serca, a znajdziecie ukojenie dla dusz waszych” (Mt 11,29). Cichość i pokora Serca Jezusowego, wskazane jako motyw do naśladowania Go, są zaskakujące. Sprawiają jednak, że serce człowieka może zrozumieć sposób działania Syna Bożego, szczególnie uwrażliwionego na ubogich i ludzi prostego serca, oraz przyjść do Niego, ponieważ jedynie On jest drogą, prawdą i życiem (por. J 14,6). Tym, co szczególnie jest warte naśladowania w Jezusie stawiającym się nam za przykład, jest jego synowska postawa wobec Ojca, która stanowi trzon oraz przyczynę całej Jego działalności zmierzającej do uświęcenia i zbawienia człowieka. Z tego zapatrzania w Ojca Jezus czerpie wszystko to, co przekazuje ludziom i co czyni. Ciche i pokorne Serce Jezusa określa również styl, w jakim podejmuje misję otrzymaną od Ojca, zmierzającą do przemiany życia ludzkiego przez miłość, stanowiącą istotę Jego posłannictwa. Wypływająca z Serca Jezusowego miłość jako jedyna jest w stanie przemienić trudne sytuacje życiowe, wyzwolić ludzi z różnych zniewoleń, otworzyć perspektywy na przyszłość, w której będą mogli żyć pełnią człowieczeństwa. Łatwo więc spostrzegamy, że cicha i pokorna miłość Jezusa nie jest żadną drugorzędną cechą Jego Osoby, ale stanowi trzon zbawczej działalności Syna Bożego. Ukojenie, które płynie z naśladowania cichego i pokornego Serca Zbawiciela, nie oznacza jednak braku działania i dynamizmu, ale zakłada wejście na drogę przemiany, znajdującej swój cel i wypełnienie w Chrystusie, który jako jedyny może zaspokoić pragnienie ludzkiego serca. Chodzi więc o wejście w dynamizm łaski przemieniającej duszę człowieka, rozpoczęcie drogi duchowej charakteryzującej się gorliwością płomiennej miłości i karmiącej się u samego

⁷ JAN PAWEŁ II, *Niechaj nikt nie bogaci się kosztem bliźniego. Homilia wygłoszona podczas Mszy św. odprawionej na stadionie OSIR-u w Płocku (7.06.1991)*, w: SJWDK, s. 402.

źródła, którym jest miłość Jezusa. Odpoczynek obiecany przez Mistrza nie jest więc pustką czy beczynnością po ciężkim dniu pracy, ale pełnią intymnego życia z Bogiem, który przyjmując ubóstwo i nędzę człowieka, pragnie je wypełnić nową siłą i pełnią, która wynika z doskonałości Jego Boskiej i ludzkiej natury. „Przyjdźcie do Mnie” oznacza również, że jedynie Syn Boży jest w stanie zaspokoić pragnienie ludzkiego serca i jego oczekiwania oraz doprowadzić ludzkość do celu, którym jest zjednoczenie z Bogiem⁸.

2. Serce Jezusa – źródło miłości i świętości

Wiara w Chrystusa, który objawiając nam swoje Serce, wskazuje na swą miłość, sprawia, że człowiek staje się dzieckiem Bożym. *Katechizm Kościoła katolickiego* stwierdza, że to przybrane synostwo przemienia go i motywuje do pójścia za przykładem Jezusa, uzdalnia do prawego działania i czynienia dobra. W ten sposób, jednocząc się coraz bardziej ze Zbawicielem, człowiek doskonali się w miłości, czyli osiąga świętość⁹. Skoro więc świętość katechizm określa jako doskonałą miłość, staje się oczywiste, że kult Najświętszego Serca Jezusowego, którego najistotniejszym zadaniem i celem jest odkrycie miłości Boga do człowieka i odpowiedzi na tę miłość, jawi się jako ważna pomoc do uświęcenia człowieka. Fakt ten podkreśla wiele dokumentów Urzędu Nauczycielskiego Kościoła, określając tę formę pobożności jako streszczenie całej religii katolickiej¹⁰. Wskazując na Chrystusa jako źródło miłości, Pius XII określa kult Bożego Serca jako „doskonale zharmonizowany z istotą chrześcijaństwa, które jest religią miłości”¹¹, natomiast Leon XIII nazywa go „wypróbowaną formą pobożności”¹².

⁸ Por. J. GALOT, *Al centro dell'amore. Il mistero del cuore di Gesù*, Roma 2003, s. 99-102.

⁹ Por. KKK 1709.

¹⁰ Por. PIUS XI, Encyklika o powszechnym obowiązku wynagrodzenia Najświętszemu Sercu Jezusa *Miserentissimus Redemptor*, Rzym 1928 (dalej: MR), 1.

¹¹ PIUS XII, Encyklika o kulcie Serca Jezusowego *Haurietis aquas*, Rzym 1956, IV,2.

¹² LEON XIII, Encyklika o poświęceniu się ludzi Najświętszemu Sercu Jezusowemu *Annum sacrum*, Rzym 1899, Wstęp. Por. L. POLESZAK, *Wypowiedzi Magisterium Kościoła na temat kultu Najświętszego Serca Pana Jezusa*, w: SJwDK, s. 10-21.

Uświęcenie człowieka ściśle wiąże się z podstawowym elementem kultu Bożego Serca, jakim jest poznanie Jezusa i odkrycie Jego miłości. Dzięki zjednoczeniu natury Bożej i ludzkiej w Chrystusie, poprzez kontemplację Serca Zbawiciela, człowiek może odkryć nieskończoną miłość Boga, której ono jest obrazem. Ten obraz w sposób szczególny przemawia do serca człowieka w znaku zranionego i chwalebego Serca Jezusowego. Prawda o Bożej miłości powoli przenika do świadomości ucznia, który z coraz większym przekonaniem może stwierdzić jak św. Jan Apostoł: „Myśmy poznali i uwierzyli miłości, jaką Bóg ma ku nam. Bóg jest miłością: kto trwa w miłości, trwa w Bogu, a Bóg trwa w nim” (1 J 4,16).

Poznając wewnętrzną naturę Serca Jezusowego, człowiek dotyka Jego świętości i miłości, odkrywa Jego cnoty i pragnienia. Pomaga mu w tym bez wątpienia lektura Pisma Świętego czy też medytacja nad poszczególnymi misteriami z życia Chrystusa Pana. Taką formę rozwoju duchowego zalecał m.in. św. Józef Sebastian Pelczar, który twierdził, że w ten sposób z pogłębiającego się poznania Jezusa w człowieku rodzi się również cześć wewnętrzna wyrażająca się w formie uczuć i aktów woli prowadzących do uwielbienia, dziękczynienia, miłości i wynagrodzenia. Miłość wzrastająca w sercu człowieka pogłębia jego duchowość chrześcijańską, co owocuje w zachowywaniu przykazań, spełnianiu obowiązków własnego stanu, czuwaniu nad sobą oraz trosce o unikanie tego, co złe. „Chcąc naśladować Serce Jezusowe, trzeba przede wszystkim oczyścić swoje serce z grzechów – pisał – z nieuporządkowanych przywiązań, ze zbyt wielu pragnień i z ziemskiego gwaru, do czego jako środek niech służy częste, a godne przystępowanie do sakramentów świętych, codzienny rachunek sumienia, ciągłe czwanie, wytrwała praca i gorliwa modlitwa. Trzeba często wołać z Prorokiem: «Stwórz, o Boże, we mnie serce czyste i odnow w mojej piersi ducha niezwykłego» (Ps 51,12), to znowu modlić się ze św. Gertrudą, zwłaszcza po Komunii św.: «O Panie Jezu, weź serce moje, a daj mi Serce swoje»¹³. Serce Jezusa staje się w ten sposób dla człowieka otwartą księgą miłości Boga oraz wszystkich ludzi. Zgłębiając tę księgę – zwłaszcza dzięki Biblii

¹³ J. S. PELCZAR, *Nabożeństwo do Najświętszego Serca Jezusowego według objawień danych św. Małgorzacie Marii i żywot tejże świętej*, Rzeszów 2015, s. 291.

– dociera do ludzkiego serca Boże wołanie: „Synu, daj mi serce swoje, niech twe oczy miłują moje drogi” (Prz 23,26)¹⁴.

Wyjątkowym miejscem i szkołą duchowości Bożego Serca jest Eucharystia. Bijące w niej Serce Zbawiciela obdarza człowieka swą miłością i oddaje mu siebie bezgranicznie, stając się dla niego żywym pokarmem. „Ja jestem chlebem żywym, który zstąpił z nieba. Jeśli ktoś spożywa ten chleb, będzie żył na wieki. Chlebem, który Ja dam, jest moje ciało, [wydane] za życie świata” (J 6,51). Przyjmując ten pokarm, człowiek jednoczy się z Bogiem w sposób najpełniejszy. Z tego zjednoczenia rodzi się pogłębiona wiara oraz miłość, zarówno w relacji do Stwórcy, jak też przynosząca owoc miłości i gorliwości chrześcijańskiej.

Eucharystyczne Serce Jezusa jest wzorem życia ofiary i bezinteresownej miłości, która oddaje się bez reszty. Serce Jezusa oddając się w ofierze na zadośćuczynienie za ludzkie grzechy, uczy nie tylko konieczności wynagrodzenia za grzech, ale także bezinteresowności i gorliwości w darze z samego siebie. Czcigodny sługa Boży o. Leon Jan Dehon stwierdzał, że ten, kto chce być rzeczywiście przyjacielem Najświętszego Serca Jezusowego, winien odrzucić każdą formę egoizmu. „Wszystko powinno być miłością i ukochaniem – pisał – gdyż powinniśmy zapomnieć o sobie samych, by żyć jedynie Sercem Jezusowym, które jest przecież samą słodyczą i miłosierdziem. Gdy miłość na dobre utrwali się w naszych sercach, będziemy myśleli o jednej tylko rzeczy: aby się przemienić w woń wdzięczności i dziękczynienia. Jedynym naszym pragnieniem będzie, żeby się stać żywą Eucharystią Serca Jezusowego, jak nią jest samo Boskie Serce”¹⁵.

Jezus poprzez swoje zadośćuczynienie składane Ojcu zaprasza swoich naśladowców do uczestnictwa w Jego wynagrodzeniu za każdą niewdzięczność i grzech. W sensie ścisłym tym, który wynagradza, jest sam Jezus, który w akcie posłuszeństwa Ojcu i w gotowości pełnienia

¹⁴ Por. L. KRÓL, *Znaczenie kultu Serca Jezusowego dla życia duchowego według św. Józefa S. Pelczara*, „Studia Włocławskie” 9 (2006), s. 233-236.

¹⁵ L. DEHON, *Koronki do Najświętszego Serca Jezusowego*, t. 3, *Eucharystia*, Kraków 2018, s. 168. Por. N. MARTÍNEZ-GAYOL FERNÁNDEZ, *Eucharystia – miejsce wynagrodzenia*, w: N. Martínez-Gayol Fernández, M. J. Fernández, Á. Cordovilla, F. Millán Romeral (red.), *Odwzajemnienie miłości. Teologia, historia i duchowość wynagrodzenia*, Kraków 2012, s. 431-493.

Jego woli (por. Hbr 10,5-7), składając ofiarę ze swego życia, przynosi ludziom zbawienie i jest doskonałą ofiarą wynagradzającą. Mówi o tym św. Paweł Apostoł w Liście do Rzymian: „Jak przestępstwo jednego spowodowało na wszystkich ludzi wyrok potępiający, tak czyn sprawiedliwy Jednego sprowadza na wszystkich ludzi usprawiedliwienie dające życie. Albowiem jak przez nieposłuszeństwo jednego człowieka wszyscy stali się grzesznikami, tak przez posłuszeństwo Jednego wszyscy staną się sprawiedliwymi” (Rz 5,18-19). Jezusowe wynagrodzenie zawiera więc w sobie także rzeczywistość daru miłości, którym On sam jest miłowany przez Ojca. Jezus ofiaruje wszystko to, czym sam jest, tak jak sam został przez Ojca obdarowany. Zgłębiając duchowość wynagradzającą, stanowiącą istotny rys duchowości Najświętszego Serca Jezusowego, dochodzimy do wniosku, że to sama niewysłowiona miłość Ojca, która objawia się w Jezusie Chrystusie w Duchu Świętym, poprzez Jego wcielenie, mękę, śmierć, przebicie boku i uwielbienie, jest w swej istocie miłością wynagradzającą. Wskazują na to choćby słowa Jezusa wypowiedziane do Nikodema: „Tak bowiem Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne. Albowiem Bóg nie posłał swego Syna na świat po to, aby świat potępił, ale po to, by świat został przez Niego zbawiony” (J 3,16-17). Do tego dzieła wynagrodzenia Chrystus zaprasza każdego człowieka. Choć Jego wynagrodzeniu niczego nie zabrakło i wypełniło się ono całkowicie w Nim jako Głowie, to Jego cierpienia dopełniają się jeszcze w Jego członkach, na co wskazuje On sam, zwracając się do Szawła pod Damaszkiem: „Ja jestem Jezus, którego ty prześladujesz” (Dz 9,5). Pius XI w encyklice *Miserentissimus Redemptor* wyciąga z tego wniosek, że wynagrodzenie jest obowiązkiem każdego człowieka¹⁶. „Chrystus cierpiący jeszcze w swoim Ciele Mistycznym pragnie nas mieć za towarzyszy w swojej ekspiacji, czego zresztą wymaga nasza łączność z Nim, ponieważ jesteśmy «Ciałem Chrystusa i poszczególnymi członkami» (1 Kor 12,26), a więc wypada, żeby członki cierpiały tak samo, jak i głowa (por. 1 Kor 12,26)”¹⁷. Możemy więc powiedzieć, że wy-

¹⁶ Por. MR, Wstęp.

¹⁷ MR 7. Teologię wynagrodzenia szeroko omawia np.: N. MARTÍNEZ-GAYOL FERNÁNDEZ, M. J. FERNÁNDEZ, Á. CORDOVILLA, F. MILLÁN ROMERAL (red.), *Odwzajemnienie miłości. Teologia, historia i duchowość wynagrodzenia*, Kraków 2012.

nagrodzenie, do którego zaprasza nas Jezus, polega przede wszystkim na przyjęciu miłości Boga i odpowiedzi na tę miłość własną miłością, jednoczeniu się z Nim – zwłaszcza w sakramencie Eucharystii, unikaniu grzechu, ofiarowaniu swojego życia wraz z Jezusem Ojcu i praktycznym pielęgnowaniu przykazania miłości Boga i bliźniego.

3. Serce Jezusa źródłem cnót i szkołą formacji duchowej

Właściwie pielęgnowany kult Najświętszego Serca Jezusowego staje się istotnym środkiem życia duchowego człowieka, uwzględniając jednocześnie wybraną przez niego drogę powołania. W sposób kluczowy przyczynia się on do rozwoju dojrzałości chrześcijańskiej, pogłębiając aktywność wewnętrzną człowieka i zaangażowanie w życie Kościoła. Dla świeckich, osób konsekrowanych i kapłanów jest bodźcem inspirowującym charakterystyczny dla ich stanu życia sposób działania, apostołatu i misji. Kształtując życie duchowe poszczególnych osób, kult ten przyczynia się do rozwoju miłości i przybliża panowanie królestwa miłości Serca Jezusowego. Przypomina nam o tym codzienna modlitwa *Ojcze nasz*. Wołając: „Serce Jezusa, przyjdź królestwo Twoje”, człowiek jest jednocześnie zaproszony, by włączyć się w jego budowanie na co dzień zarówno w wymiarze duchowym – rozwoju miłości Bożej złożonej w jego sercu w czasie konsekracji chrzcielnej, jak też w wymiarze społecznym – budowania społeczeństwa opartego na zasadach szanujących w pełni godność osoby ludzkiej i jej prawa, czyli budowania cywilizacji życia, jak to czynił sam Mistrz¹⁸.

Serce Jezusa jest dla chrześcijanina wzorem cnót, których praktykowanie i naśladowanie prowadzi do głębokiego zjednoczenia z Bogiem. Wśród nich pierwszą jest miłość, której źródłem jest sam Bóg. „Umiłowani, miłujmy się wzajemnie, ponieważ miłość jest z Boga, a każdy, kto miłuje, narodził się z Boga i zna Boga. Kto nie miłuje, nie zna Boga, bo Bóg jest miłością” (1 J 4,7-8). Jezus uczy swoich naśladowców przede

¹⁸ Por. JAN PAWEŁ II, *Przyjdź Królestwo Twoje. Audiencja generalna. Słowa skierowane do Polaków* (10.06.1988), w: SJwDK, s. 345-346.

wszystkim cnoty miłości i siebie samego stawia za wzór w jej pielęgnowaniu: „Przykazanie nowe daję wam, abyście się wzajemnie miłowali, tak jak Ja was umiłowalem; żebyście i wy tak się miłowali wzajemnie” (J 13,34). Miłość Chrystusa staje się znakiem rozpoznawczym dla Jego naśladowców – wizytówką wskazującą na przynależność do grona Jego uczniów: „Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali” (J 13,35). Doskonalenie się w miłości prowadzi do oczyszczenia serca człowieka i uzdalnia go do widzenia Boga twarzą w twarz. Wyjaśnia to papież Franciszek w encyklice *Gaudete et exsultate*: „Kiedy serce kocha Boga i bliźniego (por. Mt 22,36-40), kiedy jest to jego prawdziwą intencją, a nie pustosłowiem, to wówczas serce to jest czyste i może zobaczyć Boga. Św. Paweł, w swoim Hymnie o Miłości, mówi, że «Teraz widzimy jakby w zwierciadle, niejasno» (1 Kor 13,12), ale na tyle, na ile prawdziwie panuje miłość, będziemy mogli zobaczyć «twarzą w twarz» (tamże). Jezus obiecuje, że ci, którzy mają serce czyste, «będą oglądać Boga». Zachowywanie serca w czystości od wszystkiego, co plami miłość, jest świętością¹⁹».

Serce Jezusa, które w litanii wzywamy jako „cnót wszelkich bezdenną głębinę”, prowadzi człowieka w samo centrum Trójcy Przenajświętszej. Oddając cześć Słowu Wcielonemu czynimy to zawsze w relacji do Ojca i w Duchu Świętym, który sprawia, że nasze uwielbienie Boga staje się doskonałe. Jezus jest „obrazem Boga niewidzialnego” (Kol 1,15). W Nim dostrzegamy wszystkie cnoty Boga, „w Nim bowiem mieszka cała Pełnia: Bóstwo na sposób ciała” (Kol 2,9). Kontemplując cnoty Najświętszego Serca Zbawiciela, widzimy w nich bezmiar chwały Bożej, która rozlewa się na świat w Osobie Syna. Właśnie temu Synowi, Kościół przypisuje słowa zapisane w Księdze Przysłów: „Jam Mądrość, rozważa mi bliska, posiadam wiedzę, roztropność. (...) Moja jest rada i powodzenie, jam rozsądek, moja jest potęga” (Prz 8,12.14)²⁰. Kontemplacja Słowa Wcielonego i Jego przymiotów, które stały się nam bliskie dzięki temu, że stało się Ono dla nas Emmanuelem – Bogiem z nami, owocu-

¹⁹ FRANCISZEK, Adhortacja apostołska o powołaniu do świętości w świecie współczesnym *Gaudete et exsultate*, Rzym 2018, 86.

²⁰ Por. T. RADLIŃSKI, Rozumienie terminu „mądrość” w księgach dydaktycznych Starego Testamentu i jego wypełnienie w Nowym Testamencie, www.bibliista.pl/ukryte/czytelnia-biblijna/4664-biblijne-rozumienie-mdroci.html (odczyt z dn. 16.02.2024 r.).

je następnie pragnieniem naśladowania cnót Boskiego Mistrza. Zachęta Chrystusa, który jest „mocą Bożą i mądrością Bożą” (1 Kor 1,24), do naśladowania Go i uczenia się od Niego stanowi więc echo starotestamentalnego wołania Mądrości Bożej z Księgi Przysłów: „Teraz, synowie, słuchajcie mnie, błogosławieni ci, co dróg moich strzegą” (Prz 8,32). Rozwinięcie tej nauki znajdujemy m.in. w całym nauczaniu Boskiego Mistrza, zwłaszcza zaś w Jego nauce o błogosławieństwach wygłoszonej w Kazaniu na górze (por. Mt 5,1-12). Podążanie drogą doskonałości wytyczoną i zaproponowaną przez Jezusa rozwija w człowieku dobro, umacnia wiarę, podsyca miłość i rozpala nadzieję, która z ufnością pozwala oczekiwać zjednoczenia z Boskim Sercem Zbawiciela, co stanowi największe szczęście człowieka i wypełnienie jego pragnień.

Zakończenie

Omówiony w niniejszym opracowaniu temat roli kultu Najświętszego Serca Jezusowego w dążeniu do świętości prowadzi nas do kilku ważnych wniosków. Dążenie do świętości wynika z pragnienia Boga, aby wszyscy ludzie zostali zbawieni. Pomimo grzeszności człowieka Bóg nieustannie zaprasza go do wkraczania na drogę dążenia do świętości i daje mu wzór w swoim Synu – Wcielonym Słowie Ojca – Jezusie Chrystusie. Jezus staje się nauczycielem i wzorem świętości. On zachęca do stawiania się Jego uczniem i do naśladowania Go w Jego sposobie zbliżania się do Ojca.

Kult Najświętszego Serca Jezusowego poprzez swoje walory pedagogiczne wskazuje człowiekowi cel i drogę dążenia do niego. Celem jest świętość, której wzorem jest sam Bóg. Drogą jest cichy i pokorny sposób działania Syna Bożego, który zachęcając do naśladowania Jego cnót, sam staje się drogą prowadzącą do Ojca. Miłość Boga, która jest istotą tego kultu, stanowi sedno świętości. Ta sama miłość wskazuje jednocześnie na znaczącą rolę, jaką ten kult odgrywa w dążeniu do świętości.

Bibliografia

- Amenós F., *Culto*, w: L. Borriello, E. Caruana, M. R. Del Genio, N. Suffi (red.), *Dizionario di mistica*, Città del Vaticano 1998, s. 377-379.
- Chmielewski M., *Pobożność*, w: M. Chmielewski (red.), *Leksykon duchowości katolickiej*, Lublin–Kraków 2002, s. 641-645.
- Dehon L., *Koronki do Najświętszego Serca Jezusowego*, t. 3, *Eucharystia*, Kraków 2018.
- Franciszek, *Adhortacja apostołska o powołaniu do świętości w świecie współczesnym Gaude et exultate*, Rzym 2018.
- Galot J., *Al centro dell'amore. Il mistero del cuore di Gesù*, Roma 2003.
- Jan Paweł II, *Kiedy mówimy: „Serce Jezusa Chrystusa...”*. *Homilia podczas Mszy św. na lotnisku w Vancouver w Kanadzie* (18.09.1984), w: L. Poleszak (red.), *Serce Jezusa w dokumentach Kościoła. Dokumenty Magisterium Kościoła o Najświętszym Sercu Pana Jezusa od Klemensa XIII do Benedykta XVI*, Kraków 2006, s. 257-260.
- Jan Paweł II, *Niechaj nikt nie bogaci się kosztem bliźniego. Homilia wygłoszona podczas Mszy św. odprawionej na stadionie OSIR-u w Płocku* (7.06.1991), w: L. Poleszak (red.), *Serce Jezusa w dokumentach Kościoła. Dokumenty Magisterium Kościoła o Najświętszym Sercu Pana Jezusa od Klemensa XIII do Benedykta XVI*, Kraków 2006, s. 402-406.
- Jan Paweł II, *Przyjdź Królestwo Twoje. Audiencja generalna. Słowa skierowane do Polaków* (10.06.1988), w: L. Poleszak (red.), *Serce Jezusa w dokumentach Kościoła. Dokumenty Magisterium Kościoła o Najświętszym Sercu Pana Jezusa od Klemensa XIII do Benedykta XVI*, Kraków 2006, s. 345-346.
- Katechizm Kościoła katolickiego*, Poznań 2012.
- Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii. Zasady i wskazania*, Poznań 2003.
- Król L., *Znaczenie kultu Serca Jezusowego dla życia duchowego według św. Józefa S. Pelczara*, „*Studia Włocławskie*” 9 (2006), s. 233-243.
- Leon XIII, *Encyklika o poświęceniu się ludzi Najświętszemu Sercu Jezusowemu Annum sacrum*, Rzym 1899.
- Martínez-Gayol Fernández N., *Eucharystia – miejsce wynagrodzenia*, w: N. Martínez-Gayol Fernández, M. J. Fernández, A. Cordovilla, F. Millán Romeral (red.), *Odwzajemnienie miłości. Teologia, historia i duchowość wynagrodzenia*, Kraków 2012, s. 431-493.
- Martínez-Gayol Fernández N., Fernández M. J., Cordovilla Á., Millán Romeral F. (red.), *Odwzajemnienie miłości. Teologia, historia i duchowość wynagrodzenia*, Kraków 2012.
- Pelczar J. S., *Nabożeństwo do Najświętszego Serca Jezusowego według objawień danych św. Małgorzacie Marii i żywot teżej świętej*, Rzeszów 2015.
- Pius VI, *Bulla Auctorem fidei*, Rzym 1794, w: L. Poleszak (red.), *Serce Jezusa w dokumentach Kościoła. Dokumenty Magisterium Kościoła o Najświętszym Sercu Pana Jezusa od Klemensa XIII do Benedykta XVI*, Kraków 2006, s. 31.
- Pius XI, *Encyklika o powszechnym obowiązku wynagrodzenia Najświętszemu Sercu Jezusa Misericordissimus Redemptor*, Rzym 1928.
- Pius XII, *Encyklika o kulcie Serca Jezusowego Haurietis aquas*, Rzym 1956.
- Poleszak L., *Wypowiedzi Magisterium Kościoła na temat kultu Najświętszego Serca Pana Jezusa*, w: L. Poleszak (red.), *Serce Jezusa w dokumentach Kościoła. Dokumenty Magisterium Kościoła o Najświętszym Sercu Pana Jezusa od Klemensa XIII do Benedykta XVI*, Kraków 2006, s. 9-23.
- Radliński T., *Rozumienie terminu „mądrość” w księgach dydaktycznych Starego Testamentu i jego wypełnienie w Nowym Testamencie*, www.bibliista.pl/ukryte/czytelnia-biblij-na/4664-biblijne-rozumienie-mdroci.html (odczyt z dn. 16.02.2024 r.).

Ks. LESZEK POLESZAK – sercanin, doktor teologii, wykładowca Wyższego Seminarium Misyjnego Księża Sercanów w Stadnikach, członek Polskiego Stowarzyszenia Teologów Duchowości. W pracy naukowej zajmuje się teologią Najświętszego Serca Jezusowego oraz duchowością. <https://www.lpoleszak.sercanie.pl/>